

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILLICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO RUKOPISI SE NE VRAČAJU. K 15.— POJEDINI BR. 2 K.... IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.....

HERBERT SAMUEL — GENERALNI GUVERNER.

LONDON, 11. maja. (Brzovav »Jewish Corresp. Bur.) Vlada imenovati će Herberta Samuelu za generalnog guvernera (high commissioner) Palestine. Službeno saopćenje uslijedit će koncem ovog tjedna.

Odjek velikoga momenta.

U isto doba, kad je židovski narod posvuda na svijetu u neopisivom zanisu slavio ostvarenje cijonskog sna, u dubokom se spominjanju sjeća, da bi Teodor Herzl sad baš navršio šezdesetu godinu, da je ostao na životu. U časovima najveće sretne uzbudjenosti nad istorijskom veličinom momenta oni, kojima je Herzl značio lično doživljavanje preporodne energije, koja proizvire iz čovjeka, što je bio voda, kakov se u tisuće godina jedamput javlja, spominju se njegovih riječi, kojih značenje nije oslabilo, ma da su postale općim cijonističkim krilaticama:

»Nije to sanja, samo ako budete htjeli.«
»Zastava je sve; njome se vodi narod kuda se hoće, ča i u obećanu zemlju.«

Nije više sanja. Židovstvo, koje je razvitalo cijonske misli motrilo iz prikrnjaka, sumnjujući i pobijajući je: to isto židovstvo diljem cijelog svijeta očituje činima, koji su posljedak zanosa, da hoće i da je oduvijek htjelo. Ne mi, ne mi cijoniste od prvoga dana, ne mi, koji smo se pridružili cijonskoj misli, dok još nije dozrela u čin: već sav židovski narod, svi njegovi slojevi po jednom velikome momentu otvorile iskonsku dubinu svoje duše i doživjeli smo čudo, čudesnije od zaključka u San Remu, da se sav narod, ne samo patnici naroda, već i siti i zadovoljni naroda, nadoše zajedno u pozdravu Cijoma. Riječi engleskoga prvoga ministra Weizmannu: »Postigli ste sve, do Vas stoji, da sve dobro uradite«, postale su spoznaja židovske cijeline još prije no što su izrečene. Židovstvo se spremo kao nikad, da bude dostoјno časa! Citamo o manifestacijama, koje pokazuju, da se bujica elementarnog oduševljenja razlila preko svih korita bojažljivosti i opreza i da je svijet morao steći uvjerenje o jednovitosti naše rase, koja se očitovala u onome, što je u čovjeku najjače, u emocijskome njegovu životu. U tradicionalnim asimilatornim centrima kao što je Beč i Berlin židovski svijet grne u sil-

nim gomilama u skupštine i obilazi u dugim povorkama ulice, da čuje riječi mesijaanske objave. Muževi, odlični doduše, ali do ovog časa samo filantropski vezani s narodom, daju goleme svote za obnovu Palestine. U sinagogama dižu se psalamske zahvalnice Bogu Izraelovu, a narod i u zemljama progona zaboravlja ih časom zanašajuci se u zbiljnost svečanosnog doživljavanja dana, na pragu kojih oči gledaju buduću zbilju čina, rođenih iz htijenja otaca, djedova i pradjedova. Čini se, da je dvije tisuće godina obuzdavanja i sapinjanja služilo samo tome, da čežnje i sanje saznaju i da se preobrate u energije, koje će u nekoliko godina izgraditi, što su vijekovi rušili u dušama i u spoljašnjem životu. Vjeruješ, da je ispod ruševina, nagomilanih i porazbacanih, drijemala obnovna jedna sila, koja će ruševinu sabrati i sazdati, antiknu ruševinu u novu živu tvorevinu naroda, koji hoće da budne sam svojim graditeljem.

Tu daju jedni zadnje, što imaju; ondje polažu svoje zlato i dragocijenosti; ne govori se razborito o finansijsko-političkim projektima; ne o narodnome založju: narod daje i ne računa. Račun njegov, to je ideja, to je doživljaj jedne nastajne veličine, prema kojoj taj narod račundžija, kako ga zovu, zna, da je sve sitno i ništavo, što se prije zvalo žrtvom i dokazom požrtvovnosti. Nikoja cifra ne će više nama da impone. Gledamo unapred za 20 do 30 godina i vidimo, što će da stvori probudeni genij na židovskome tlu. Hoćemo, da to sjaji u daljinu. Neka bi dom židovskoga naroda, malen opsegom, bio velik po čistome čovještvu, po civilizaciji i kulturi, koja će kao veličanstven svod nadsvoditi most između dva svijeta, između Orijenta i okcidenta.

Palestina dobiva Židova za guvernera, čovjeka, za koga britska vlada zna, da je sklon planovima, koji su sazreli po cijonskoj misli. Dokida se vojnička uprava Palestine i uvida civilna. Nad Jeruzalomom lepršat će židovska zastava. Činjenice kroče brzim korakom. Britska vlada i sav engleski narod pokazuju, da žele iskupiti svoje obećanje. Dok su kukavni preostaci izdajnika idealista svojega plemena nastojali u zadnji čas osujetiti, da ugovor s Turском uniže Balfourova deklaracija, dotle je engleski narod u svojoj cijelini želio od svoje vlade, da iskupi svoja svečana obećanja. Civilizovani svijet nije se dao smesti od

nekoliko tužnih figura, koje su nasmogle herojstvo sopstvenog obešaćenja. I kad nam kažu, da britska vlada ide za svojim ciljevima, kad nam daje domaju, nama je to pravo, jer znamo, da nam domaja nije dar milosti, već otkup jednoga duga i vjera u stvaralački genij židovskoga naroda. U nj vjeruju jednako britski državnici kao i britski episkopi, jednako članovi kuće lordova, kao i predstavnici radničke klase, jednako britski oficiri kao i britski spisatelji i pacifiste.

Pa i mi. Prije svega mi. Nije uspjelo i ne će uspeti i ne smije da uspije slomiti našu vjeru! Tamo na tlu, koje je bilo svojina božja, i profani je rad bio posvećen. Posvećen vječnim idealima židovskim i čovječkim. Za njih pogibaše šomrim, pogibe Trumpeldor. Zbog njih prima Jabotinski naplatu tamnjicom, nakon što se sa svojom židovskom legijom borio uz saveznike radi svoga naroda i svoje zemlje. Za njih se evo održu studija, trgovine, ljubavne sreće i kulturnog luksusa naši halucim i halucot i nikoja im sreća ne može biti veća od priprave za pionirstvo u zemlji otaca i ništa ljepše od tvrdih žuljeva na nekad mekim rukama. Ti, djevojko židovska, što si družica među drugovima s jeditim ljubavnim plamom prema cilju svoje čežnje u zemlji sad pustoj i žednoj ljubavi, gdjeno ne ćeš ti možda, već potomčad tvoja doživljavati pjesmu nad pjesmama žarke ljubavi; — ti, mladiću židovski, koji u sutoru puštaš iz ruku plug, pa klonuo do umora lježeš poledice na travu, pogled ti uprt u zvijezde, što se titraju na tamnoj kadifi noći, a duša pjeva u čistoj svetoj sreći predosjećanja velikih žrtava za budućnost svoga koljena: vi pioniri čina čekate na čine svoga naroda u galatu, koji će biti dostojni vašeg zaloga za budućnost naroda — zaloga cijelog vašeg života. Pa dok veličina vaše predanosti ne poznaje pojma žrtve, već vam je svaka odreka dojakošnjih navika jedna dobit, svaka muka dan na dan novo izbavljanje iz muke galutske nedostojnosti, dotle mi, dosad umorni, imamo pravo da vjerujemo u jedno čudo obnove židovskoga čovjeka, po kome ćemo dočekati čudo obnove židovske grude. Od sanja bivale su riječi, od riječi čini. I ti čini bit će ljepši od svake vizije.

Za to nam jači više od svih zaključaka mladost, bezuvjetnost, elementarni zanos, koji ozvanja židovskom mahalom.

Odjeci zaključaka u San Remu.

Weizmann o eijonističkom položaju. London, 11. maja. — Prigodom intervjuja sa zastupnikom Jewish Correspondence Bureaua u Londonu, izjavio je Weizmann slijedeće:

Očekujem ustanovljenje detalja o mandatu za Palestinu za jedan ili dva mjeseca. Ne vjerujem, da će se glede mandata provesti važne promjene u tekstu. — Sadržaj ustanoviti će mirovna konferencija, a pojedinosti, tako n. pr. sigurnosna služba, ili udjel Židova u upravi zemlje, urediti će britiske oblasti u Palestini. — Inače ne očekujem daljnji poteškoća. — Imigraciju će kontrolirati židovska korporacija, u koju će uprava odaslati svoga zastupnika. — Ne će se praviti poteškoća useljivanju Židova iz prijašnjih neprijateljskih zemalja. —

Na pitanje, da li su mandatu postavljene granice, odgovorio je Weizmann: Ne: vrijeme za trajanje mandata nije ustanovljeno. — Što je rečeno, da će mandat tako dugo ostati na snazi, dok pučanstvo ne bude zrelo za neovisnost. — Pučanstvo Palestine moći će uvjek apelirati na savez naroda.

O koracima za oslobođenje Jabotinskog reče: U vrijeme kada je Jabotinsky uapšen, bio sam u Palestini. — Onda su ovoj stvari pripisivali manju važnost. — Sam Jabotinsky me je zamolio, da ne poduzmem nikakvih koraka. — Ipak sam brzojavio u London i poslije moga dolaska u San Remo, urgirao sam kod g. Kerr-a, tajnika Lloyd Georgea. — Svaki, s kim sam o tom govorio, bio je ogorčen, da je čovjek kao Jabotinsky mogao biti osuđen na tako monstrozan način. — Kako je poznato, reducirana je već odonda osuda na jednu godinu. — Ja ču ovdje još tijekom tjedna intervenirati u ratnom ministarstvu. — Ne treba posebno naglasiti, da ćemo sve učiniti, da postignemo oslobođenje Jabotinskog, koji je preuzeo isključivu odgovornost za samoobranu. — Mi eijoniste sad odrešito zahtijevamo osnutak židovske legije, bolje rečeno, dobro organizirane milice, budući da legija poslije preuzeća mandata ne će više biti nužna.

Što se tiče držanja oblasti u Palestini prema Židovima rekao je dr. Weizmann među ostalim: Moram spočitavati oblastima, da su utjecale na Arapi nepovoljno za nas. Ne mislim toliko riječima koliko držanjem. Arapi su došli do uvjerenja da posjeduju britiske simpatije, inače se ne bi nikad usudili, da učine izgrede. —

Na pitanje, što sad kani eijonistička organizacija učiniti, odgovori Weizmann:

Sokolov, kao i ja želimo skorij saziv eijonističkoga kongresa, ali tehničke poteškoće za dolazak zastupnika ruskih eijonista postoje još uvjek. — Odluka o sazivu kongresa stvoriti će se u najskorijim danima. — Osim toga uprijet ćemo sve sile, da stvorimo velike fondove, da uzmognemo započeti naše djelo u Palestini.

Maks Nordau o budućnosti Palestine. London 8. maja. Dr. Maks Nordau rekao je jednom zastupniku socijalističkoga »Daily Herald« slijedeće o budućnosti Palestine:

»Prvo, što valja učiniti, jest, da se imigraciji otvore širom vrata, i da se — ne prezam pred ovom riječi — prebac u Palestinu pol milijuna Židova.

Milijuni istinski čeznu, da podū onamo, osobito Židovi pogromskih zemalja. — U Poljskoj su pogromi skoro prestali, no narod naš izložen je općenitom bojkotu, koji prijeti, da će uništiti zajednicu od četiri milijuna. —

»Da li će sadašnji stonovnici rado gledati tako pritjecanje?«

»Mislim, da. — Ima dosta mjesta. — Samo 12% arapskog zemljšnog posjeda, zapadno od Jordana obrađuje se sa primativnim arapskim orudem i naši ljudi donijeti će onamo nove metode. —

Istočno od Jordana leži Hauran, veliko područje, koje nastavljaju nomadski Beduini i koje nazivaju opustjelim, a uistinu je plodno. — Ako se ovo područje prisajedi našoj narodnoj domaji, moći će s vremenom onamo doći pučanstvo od nekoliko milijuna. —

»A razmirsice radi svetih mjesta?«

»Ja se nadam, da ćemo time izbjegći najgoremu, što ne ćemo pokušati, da Jeruzalem koloniziramo, ili da njime zavladamo. — Želio bih da naš eijeli narod odobri ovo stanovište, no neki govore s prezirom o »eijonizmu bez Cijona«. Zbilja je Jeruzalem za mene stvar osjećjna, no stvari, koje uistinu trebamo jesu: živež, odijelo, i stanovi.«

Wien, 13. maja 1920. U velikoj koncertnoj dvorani održana je imponantna skupština povodom zaključka u San Remu u pogledu Palestine. Od zastupstva vanjskih sila prisustvovao je engleski diplomatski zastupnik Sir Lindley, kojemu je skupština priredila ovaciju, zatim franceski generalni konsul, a u ime poljskog poslanstva dr. Parnes, koji su burno pozdravljeni.

Skupštinu otvorio je u 10 sati zastupnik Stricker, te kratkim pozdravnim govorom oslovio skupštinu. Između ostalog rekao je: Ne sastajemo se kao obično, da protestujemo protiv nepravda, da optužujemo ili da se branimo protiv optužba, nego da se veselimo i da iz dna srca izrazimo hvalu. Tako mi je čast, da u ime eijonističkog vodstva pozdravim zastupnika velikog engleskog naroda, kojemu dugujemo neprolaznu hvalu, g. high-commissionera Sir Lindleya. (Dugotrajno odobravanje. Cijela skupština ustaje i priređuje engleskom poslaniku burnu ovaciju). Pozdravljam nadalje kao zastupnika francuske vlade franceskog konsula. (Ponovno burno odobravanje). Isto ako pozdravljam s veseljem zastupnika poljske republike g. dra. Parnesa. (Živahno odobravanje).

Iza toga govorio je, burno pozdravljen, nadrabin dr. Chajes, koji je slijedeće rekao:

»Kad je stigla u Jeruzalem vijest iz San Rema, bilo je židovstvo svetoga grada zavito u duboku žalost; bio je određen dan posta i pokora za oplakivanje žrtava izgreda protiv Židova. Ali je spasonosna vijest preobrazila tugu u veselje, žalobne pjesme u hvalospjeve prastarog »halela«. To daje sliku našeg razpoloženja prije San Rema i njegovu promjenu iza odluke. Po cijelom židovskom svijetu vladala je potištenost uslijed izgreda u Jeruzalu, središtu židovskog svijeta. No mi nismo zdavali. Znali smo, da je židovska Palestine jedna nesusdrživa istorijska potreba, i znali smo: stajalište Engleske napravama židovskom problemu posve je nezavisno od stajališta potčinjenih oblasti u Palestini, jer

Engleska politika u pogledu Židova i Palestine razvija se od vremena Cromwella u jednoj ravnoj liniji. Da smo imali prava da ne zdvajamo, pokazuje dan od San Rema. Ja sam toga znamenitoga dana bio ondje i mogu iz vlastitog opažanja reći odluka, koja je ondje pala, bila je velika teška. Bila je teška, jer se morala izvojiti protiv logike. Jer po političkoj logici imao bi sadržati mirovni ugovor s Turском, o kojem je konferencija u San Remu imala odlučiti, samo odreku Turske na Palestinu u korist saveza naroda, ali ne, što da savez naroda stvori iz Palestine. Engleska je uporno pri tome ustrajala, da u ugovor s Turском bude odmah poprimljena ustanova o židovskoj Palestine. Do sad imali smo i oficijelno od drugih velikih sila antante potvrđenu Balfourovu deklaraciju, u kojoj se veli, da će britska vlada sve poduzeti, da omogući osnutak židovskog doma u Palestine. Ali do San Rema nije postojala u tom pogledu nikakova međunarodna obveza. Engleska je htjela u interesu svoje časti i svoga imena, da otstrani svaku sumnju, htjela je, da Židovi i nežidovi, Arapi i engleske oblasti u Palestine, doznaju konačnu volju Engleske i velikih sila. Zato je i Lloyd George jedino § 22. turskog mirovnog ugovora, koji se na nas proteže, dao objelodaniti još prije nego li je predan turskoj misiji. Sadržaj ovog §-a je slijedeći: Turska odriče se Palestine u korist saveza naroda, a savez naroda odreduje jednu vlast, koja preuzima mandat nad Palestinom s obvezom, da provede Balfourovu deklaraciju, t. j., da osnuje narodnu domaju za židovski narod u Palestine, uz očuvanje prava ostalih vjerskih zajednica u Palestine i uz potpuno očuvanje prava Židova u ostalim zemljama. Ovu englesku odluku u San Remu tražilo je javno mnijenje brojnim izjavama upravljenima mirovnoj konferenciji, te je bio osobito jak dojam rezolucije engleske radničke stranke.

U Engleskoj, s malim iznimkama, gotovo nije bilo glasa protiv židovske Palestine. Engleska nije usvojila misao židovske Palestine u interesu svoje orientalne politike, jer po mnijenju većine političara nije u interesu Engleske, da stvori židovsku Palestinu. Za to bio je i sadašnji ministar spoljašnjih djela, Lord Curzon, u ratnom ministarstvu, u kojem se vijećalo o Balfourovu deklaraciju, njezin protivnik. Ali isti lord Curzon borio se u San Remu kao lavo za židovsku Palestinu. Ne možda samo zato, jer je kao nasljednik Balfourov imao da izvrši nasljedstvo, već poglavito radi toga, jer pitanje Palestine za Englesku nije bilo pitanje politike, već pitanje osjećaja i struja engleske narodne duše, interesa engleskog naroda na uspostavu biblijskih odnosa. Pobjedi doprinijeli su nadčovječnim radom vodje Sokolov i Weizmann. Oni su bili zastupnici naroda, koji ih zapravo nije odredio svojim zastupnicima, oni nisu ništa mogli pružati, a ipak su postigli upravo bajosovan uspjeh. »Dobili su božjim duhom«, kao nekoč za vremena Cira. On je pobedio sred vlasti imperializma. Rad naših vodja bio je i nadčovječan, jer su se morali boriti protiv zavisti i neprijateljstva izvama, a prije svega protiv neprijatelja u vlastitom taboru, koji su se borili ne shvativši veličinu i ljepotu ovoga djela. Jedan od njih, Židov, Josef Reinach, koji se u borbi protiv židovske

Palestine združio s najnesnošljivijim francuskim klerikalizmom i bio članom antičijonističkog komiteja kardinala Amettea znao se uvući na mirovnu konferenciju, no ondje je od jednog nežidovskog prijatelja naše stvari, pukovnika Gestolea, otpravljen primjedbom, da on pripada kršćanskom komiteu. Sva nastojanja protivnika skršila su se na profetskom temperamentu našega Hajima Weitzmanna i na nesravnivoj diplomatskoj vještini Nahuma Sokolova, a prije svega na čvrstoj volji našega naroda, u njegovu pretežitom broju, i engleskoga naroda u njegovoj pretežnoj većini, te na čestitosti engleske vlade. U San Remu dobio sam dojam, da možemo govoriti o židovskoj državi, jer Engleska želi nam dati vremena, da u Palestini stvorimo takove odnosa, koji će nam omogućiti, da pod zaštitom lige naroda živimo potpunim autonomnim životom.

Lloyd George rekao je pri nastanku Weitzmannu: »Sād ste sve postigli; dāljinje je Vaša stvar!« Ali ovo dāljinje, to je najvažnije, najveće i najteže, koje ćemo svestati, ako ćemo htjeti. Imademo u sebi snagu, da svedamo sve poteškoće, jer sam uvjeren: imamo jednu zadaću u svijetu i za svijet, koju samo onda možemo ispuniti, ako ćemo u Palestini imati svoje središte, te ćemo se moći razvijati po našim pravavnim zakonima. Dali smo svijetu toliko organizatorne i poduzetne snage, te sam uvjeren, da možemo u našoj zemlji i to poduzeti. Završujem riječima velikoga admirala: Palestina očekuje, da će svaki od Vas u punom opsegu izvršiti svoje dužnosti!

Nakon što se sleglo burno odobravanje progovorio je, pozdravljen oduševljenjem pljeskom, član Užeg Akcijonoga Odbora cijonističke organizacije dr. Schmarja hu Levin.

»Imali smo da ispunimo dvije zadaće: jednu prema židovskom narodu, a drugu, koja se sastojala u tom, da Palestino međunarodno osiguramo. Moji prijatelji postigli su velik uspjeh u provedenju ove druge zadaće, koja nam se čini kao čudo, a ipak je istina. Uzalud tražim novu riječ, koja bi odgovarala značenovanju ove činjenice. Riječ »koreš« (Cirus) je kao poredba pre malo, a riječ »mašijah«, koja nam je svima na jeziku, je premnogo. Treba, da ostanemo na tlu zbilje, a dužnost je Židova, da priznaju misao, koja se ovdje ostvaruje.

Kao narod sad moramo reći: došlo što mu drago, u rostvo ne ćemo više poći! S Balfourovom deklaracijom shvatili smo, da novo dolazi, da židovski narod dolazi u doticaj sa svojom zemljom. Ali ono pravo novo sastoji u tome, da ta končna pobjeda dolazi u isto vrijeme sa pobjedom velike svjetske jedne ideje.

Svaka nova ideja čedo je nužde. Kad se sad govori o ligi naroda, tada se mora reći: Ta ideja ne dozrijeva zato, jer je čovječanstvo postalo odjednom bolje, već jer je nužda prinudila čovječanstvo da postaje boljim. A mi Židovi imademo zadaću, da se borimo za ideju, koja je dobra. Ideja lige naroda ne će propasti, i ako se ne će ostvariti u prvoj formi, tada će se ostvariti u drugoj. A uzvišenost ideje lige naroda je u tome, da će odnosa medunarodnog općenja čovječanstva, koje je mnogo mladje od socijalnoga, uređiti zakonom.

Pobjeda misli lige naroda doći će, kad će nestati pojam velikih i malih naroda;

kad narodi ne će više brojati prema sumi ljudi, koje imaju, već po kvalitetu. A kadaće pobijediti liga naroda, tada će i cijomizam izvojštiti konačnu pobjedu. Želimo, da se ostvaraju ideali o slozi naroda, o vječnom miru, a možda će se u Palestini stvoriti uporište za tu ideju.

Pa šta nam daje ugovor od San Rema? Daje nam početak geule (oslobodjenja). Emancipacijom oslobodjeni su pojedini Židovi, a ne narod. Pojedini čovjek, pojedina generacija, koja je samo karika u lancu kulturnog stvaranja čovječanstva, ostaje neoslobodjen, ako s njegovim oslobodjenjem ne uslijedi ujedno i oslobodjenje naroda. Židovu se dopustilo, da lično prekoraci prag, koji vodi oslobodjenju, a da se nije htjelo ništa znati o njegovoj narodnosti i tradiciji, čiji je produkat pojedinac. Sam Remo je ne samo za Židove, koji žive u Palestini, nego za Židove cijelog svijeta, akt oslobodjenja.

Židovi više ne će biti tragične figure, jer će sad moći svijetu pored lične posjetnice predati i narodnu. Kako će Židovi izvesti djelo svoga oslobodjenja to je njihova stvar: ali moraju svakako to tako provesti, da Palestina ne bude drugo izdanje galuta. Veće i ljepše valja stvoriti. Židovi bili su vazda socijalni narod i zato učestvuju u velikom socijalnom traženju, koje je sada zahvatilo čovječanstvo. Naša je sreća vezana srećom cijelokupnog čovječanstva. Kad čovječanstvo trpi, tada moramo tražiti lijepo, da ga oslobodimo od boli. A uvjeren sam, da ćemo to naći u Palestini. Naša se povijest divno nastavlja. I kad promatrano pripravnu epohu ovoga početka vidimo, da traje od prilike 40 godina. U prvih 15 do 20 godina ove epohu bio je objekat priprave samo židovski narod, a s narodima uopće nismo općili. Nije tek slučaj, da je upravo u Beču narodnost živio muž, koji je počeo da ostvaruje drugi dio cijonizma: Teodor Herzl. No vodja sam sve ne čini; on zavisi o drugima, kao što i oni o njemu. No Herzl je intuitivno osjećao, da je iza njega narod. Njemu treba da smo blagodariti!

Stidim se, da se zahvaljujem, isto tako kao što bi se morali stidjeti da zahvalimo Engleskoj i drugim silama. Zahvala je konvencija. Ona će naći svoj izražaj u židovskim činima. A od ovih čina vidimo tek embrijonalni dio u židovskom radu u Palestini, koji pokazuje, koliko lijepo možemo da stvorimo, a mi imamo mnogo više da zahvaljujemo našim pionirima, no što smo sebi svjesni. Govornik zatim prikazuje rad američanskog židovstva za Palestenu za vrijeme rata, a zatim nastavlja:

Što nam narodi daju, nije roba, koja ima izvjesnu cijenu. Daje nam se sloboda! Tko slobodu pravo cijeni, taj daje sve za nju. Palestino možemo izgraditi samo vlastitim radom! Novac sam ne dostaže! Velika djela vodja nisu jedino jamstvo za uspjeh, već aktivnost cijelog naroda. Ne tražimo od židovskog naroda ništa nemoguće, ali tražimo sve do granica mogućnosti. Ne ka niko ne čeka, da se k njemu dodje, svaki neka sam čini svoju dužnost. Ne trebamo nikakvu propagandu, već jedino volju da živimo. Ne smijemo više na pitanje: »Gdje ti je domovina?« zbunjeno zašutiti i upućivati na prošlost, jer nam je sada dano da stvorimo našoj djeci domovinu, da iz njih pravimo čestite ljudi. Pri izgradnji zemlje morati ćemo mnogo da uči-

mo od engleskog naroda; mi hoćemo od njega najbolje da naučimo, ali da mu i najbolje damo. I za taj veliki momenat, u kojem se lačamo djela, ne treba rijeći, već osvjedočenja: ako hoćemo, imat ćemo Palestinu.

Iza toga predložio je dr. Schalit, da se odašalju brzjavni pozdravi Lloyd Georgeu, cijonističkim vodjama u Londonu, zatim američkoj cijonističkoj organizaciji, te njezinim reprezentantima Brandeisu i Macku. Pjevanjem »Hatifke« završila je ova svečanost.

Berlin. (Posebno izvješće.) Povodom zaključaka mirovne konferencije u San Remu sazvalo je berlinsko cijonističko udruženje veliku skupštinu u dvorani gradske vijećnice. Već pol sata prije zakanog početka bila je dvorana dupkom puna, tako, te na tisuće nisu mogli dobiti mjesto. Ljudi nisu htjeli otići, pa su priredivači najmili drugu dvoranu, no i ova se za čas napuni, a na stotine je još čekalo pred zgradom, dok se nije mašla i treća dvorana. Na satove, unatoč žestoke kiše, narod je strpljivo stajao na ulici i čekao dok se nije našla dvorana, koja bi mogla primiti i zadnje posjetnike. Bilo je preko šest hiljada ljudi.

U gradskoj vijećnici govorili su predsjednik Akcijonoga Odbora prof. Warburg, predsjednik cijonističkog udruženja Njemačke dr. Klee i član londonske egzekutive dr. Schmarjahu Levin, te gospodja Anita Müller iz Beča. U paralelnim skupštinama govorili su osim navedenih govorika još gg. dr. Kareski, Arlosoroff i Berger. Govorili primljeni su velikim entuzijazmom i prekidani često dugotrajnim odobravanjem. Berlinsko židovstvo jasno je dokazalo, da se u ovom času s cijelim židovskim narodom veseli velikom događaju obnove stare židovske domaje. U svim skupštinama primljena je jednoglasno ova rezolucija:

»Skupština Židova u Berlinu pozdravlja najvećim entuzijazmom i dubokom zahvalom zaključak mirovne konferencije u San Remu, da povrati Palestinu židovskom narodu, kao njegovu narodnu domaću pod protektoratom Engleske.«

U ovom zaključku, koji daje zahtjevu židovskoga naroda na slobodan život u istorijskoj domovini internacionalnu političku sankciju, vidi važni preokret u istoriji židovskoga naroda.

Osjećaj duboke hranosti prema vodama cijonističkog pokreta, koji su pripomogli pobjedi židovskoga naroda, izražuje skupština zavjetom, da će otsad uprijeti sve svoje sile za izgradnju Erec Israela.

Skupština apelira na ukupno njemačko židovstvo, da bi veleušno saradivalo na djelu izgradnje nove Palestine.

Svečani doček dra. Weizmanna i Sokolova u Londonu. Iz Londona nam javljuju:

Povratak Sokolova i Weizmanna upotrijebili su londonski Židovi da prirede vodama oduševljeni doček. U srijedu na večer (5. maja) skupilo se nepregledno mnoštvo na Viktoriju Kolodvoru, da srađeno pozdravi vode. U zastupstvu bolešnog chief rabija dra. Hertzera pozdravili su londonski rabini, vode i predali su nakon govora haham bašija Jakoba Meira i jednog londonskog rabina vodama toru. Sokolov preuzeo je toru i pravio »šeherjanu«

Iza toga krenula je povorka u central. u red cijonističke organizacije, pred kojim je stajalo veliko mnoštvo svijeta, koje je nestrpljivo čekalo na dolazak voda. Vode pozdravili su ponajprije Goldberg, Najdić, Nordau i Yellin, a narod pjevao je hafikvu.

Weizmann zahvalio je na pozdrave i naglasio, da rad istom sad započinje. Lloyd George rekao mu je prije odlaska iz San Rema: »Sad imate i Vašu državu, a na Vama je, da i u buduće sve dobro napravite.«

Svjetina burno je pozdravila vode i Weizmann, Sokolov i Yellin moralji su govoriti, te su njihovi govorovi velikim oduševljenjem saslušani.

U četvrtak, na Lag Baomer, pozdravili su Sonna, Landlann i Hermann u ime činovništva i funkcionara svih cijonističkih ureda vode. Sokolov zahvalio je suradnicima, koji su vodama omogućili uspjehe.

U podne održala se pod predsjedanjem Maksia Nordaua svečana sjednica za oficijelni pozdrav voda. U svome pozdravnom govoru izrazio je Nordau vodama priznanje za uspjehe.

Oni su nadopunili Herzlovo djelo.

U svome odgovoru istakao je Weizmann, da je važnost zaključka u San Remu u tome, jer je tim zaključcima dano cijonističkom programu političko finiranje.

Sokolov među inim naglašuje, da događaji u Jeruzalimu završuju tragično poglavljje galata, a San Remo otvara eru geule (oslobodenja.)

Hantke zahvaljuje vodama u ime cijonističke egzekutivne.

Herbert S.: Ovaj svečani čas znači triumf Herzlov, koji mažalost veliki voda nije doživio. Harno i s poštovanjem mora da se sjetimo i palestinskih pionira. Nakon moga boravka u Palestini duboko sam uvjeren o provedivosti cijonističkih predloga. Palestina ima dosta mjesta za Židove i Arape. Nemire u Jeruzalimu ne odobrava majoritet arapskoga naroda, što nam zasvjeđuje memorandum potpisani od 102 arapska sela.

Lord Rothschild apelira na slogu židovstva. Svaki Židov, kojega god nazora inače bio, mora sad pomoći da se dovrši djelo izgradnje židovske domaje.

Barun James de Rothschild izjavljuje, da njegov otac Edmond i on svim srcem učestvuju u radosti nad postignutim uspjehom.

Sir Stuart Samuel, predsjednik »Board of Deputies« govorio je o potrebi slike i jedinstva cjelokupnog židovstva.

Iza toga govorili su još Goldblum u ime engleskih cijonista, gdjea Sieff, u ime cijonističkih žena, haham baši Meir, koji je naglasio, da će židovski smisao za pravednost omogućiti slogu s arapskim narodom; Inž. Johann Kremenczyk zahvalio je vodama na neizmernom trudu. Velik rad sad čeka židovski narod. Tisuće židovskih inžinira čeka čas, da mogu aktivno sudjelovati pri izgradnji Palestine. Aleksandar Goldstein pozdravlja vode u ime ruskih cijonista, koji će pored svih zapreka i poteškoća svom dušom i snagom saradivati na djelu obnove Palestine.

Pjevanjem Hatikve završila je sjednica.

Veliko veselje u Rusiji prigodom odluke u Palestini. London 9. maja Prema brzojavu iz Helsingforsa objelodanjuje »Izvestija« vijest o odluci u San Remu, koja je dobila bežičnim putem i osim toga od putnika, koji su došli iz Finske.

U sveukupnom ruskom židovstvu vlađa neopisivo veselje. — U svim sinagogama bile su svečane službe božje.

New-York. Iz New-Yorka javljaču nam: zaključci vrhovnoga vijeća u San Remu pobudili su u svim američko-židovskim krugovima veliko oduševljenje. Ne samo židovske političke stranke priznale su, da inkorporacija Balfourove deklaracije u mirovni ugovor s Turском znači popravak nepravde učinjene židovskom narodu, već su i bogoštovne općine, koje stježe na čisto konfesionalnom stajalištu, smatrali svojom dužnošću, da na svoj način slave ovaj istorijski događaj. Spontano su, bez ikakve agitacije ili zahtijevanja mā s koje strane priredili sve sinagoge u Newyorku i u drugim gradovima Amerike svečane službe božje, te je s propovijedačnicima razjašnjeno narodu važnost i znamenovanje zaključaka u San Remu.

Englesko novinstvo o San Remu. »Daily Mail« od 26. aprila donaša kao motto rečenicu Ješaje XI, 12 i završuje: »Time će se ispuniti židovske tisućogodišnje čežnje. Palestina, zemlja opustošena kroz vijekove pod turском vlasti, zadobit će opet svoje istorijsko znamenovanje pod stalnom vladom.«

»Daily Express« od istog dana piše: »Činjenica, da će Palestina konačno postati narodnom domajom židovskog plemena, izaziva niz zanimljivih pitanja. Dugi vijekovi progona izostigli su mozgove ovoga izvanrednoga (extraordinary) naroda; njegova je snaga bila jednako u njegovoj svijesti zajedinstva i samopomoći kao i u njegovu intelektu i ustrajnosti. Što će tek stvoriti u rođenoj zemlji, kad nestalu prepone? Je li sukob s evropskim tipom ono, što je jednog Rothschilda i Distraelija učinilo odličnim muževima, ili hoće li novi svjetski finansijeri i državnici niknuti u Palestini iz krila njihova rođenoga naroda? I kakovo će obilježje imati mjesto, što će ga Židovi zapremati u savjetima svijeta?«

Bit će poteškoća na njihovu putu — poteškoća s muslimanicima i Arapima. Ali bit će nauke hrišćanskome svijetu, kad Jeruzalem pod židovskim režimom bude postao gradom mira i reda umjesto sijelom niza sekta, koje se pobijaju. Čitao sam sutradan o otvorenoj borbi u crkvi svetoga groba, najsvetijem mjestu hrišćanstva, između kopta i Siraca na dan uskrsa. Nova čast i privilegij, koji se dao Židovima, donaša sa sobom odgovornosti, koje iziskuju sav takt i diplomatsku spretnost, koja je jedna od njihovih narodnih svojstava.«

»Manchester Guardian« od istog dana u uvodniku: »Vijest, te je Velika Britanija privoljela, da primi mandat za Palestinu, bit će velika i opća zadovoljstva, ako se obistini, jer će obezbijediti konačni uspjeh majoriginalije i najdalekovidnije concepcije, koja je proizašla iz uzbudenih vijećanja konferencije mira: postepeno osnivanje jedne napredne, civilizovane vlasti na pragu Azije, sa vezama diljem cijelog svijeta, koje će napokon zadovoljiti čeznu dviju tisuća godina židovskoga naroda, te će služiti kao kanal ideja, uticaja i saobraćaja između istočnih i zapadnih naroda.«

»The Times« od 27. aprila referira sa zadovoljstvom o odluci u San Remu, te zahtijeva reviziju osude protiv Jabotinsko-ga i brzu i nepristranu istragu o položaju u Palestini.

»Morning Post« od istog dana donaša stajalište crkvenih krugova, u kome se kaže, »da će prevladati duh vjerskog po-bratimstva i prilagodivanja.« Nadalje posvećuje uvodnik Palestini, u kome se iztiču »izvjesne zapreke u sadašnjosti i izvjesne pogibli u budućnosti.«

»Daily Chronicle« od istog dana posvećuje cijonizmu simpatičan uvodnik i ističe, da židovska zajednica može da odabere najbolje umove civilizacije za svoje upravitelje.

Memorijal za mandat. Slijedeći memorijal upravili su na britsku vladu članovi engleskog parlamenta i predstavnici crkve, novinstva i literature:

»Mi potpisani, koji smo srdačno pozdravili istorijsku deklaraciju, koju je dala 2. novembra 1917. vlada Njegova Veličanstva, da će uprijeti svoje najbolje sile, da olakša osnutak židovske narodne domaje u Palestini, deklaraciju, koju je u ime vlade ponovno potkrijepio 2. novembra 1919. Earl Curzon, sada s poštovanjem svečano pozurujemo kod vlade Njegova Veličanstva potrebu, da iskupi svoje obećanje time, da prihvati mandat pod ligom naroda za upravu Palestine sa ciljem, da se obnovi kao narodna domaja židovskog naroda, a mi nadalje želimo da izrazimo vladu Njegova Veličanstva svoje mišljenje o poželjnosti, da se ovo važno pitanje riješi s najvećim pospešenjem i u interesu posvećene zemlje Palestine i u interesu židovskoga naroda, koji je, kroz vijekove rasula i progona, strpljivo čekao sat svoje obnove u zemlji svojih praotaca.«

Potpisani: Kuća lordova: Lord Aberconway, episkop od Batha i Wellsa, markiz od Crewe, lord Channing of Wellesborough, viscount Chaplin, lord Henneage, lord Leverhulme, episkop od Manchester, lord Rothschild, lord Southborough, lord Weardale. — Članovi donje kuće: njih 84, među njima mal ne svi članovi oficiri i poslanici Iriske. — Od literature i novinstva editori dnevnika »Liverpool Courier«, »The Guardian«, »Christian World«, »Methodist Times«, »Daily News«, »Sunday School Chronicle«, »Daily Herald«, »The Nation«, »Manchester Guardian«, »Investors Review«, »The African World«, »The New Europe« (Dr. R. W. Seton Watson — Scotus Viator), »Fortnightly Review«, »Contemporary Review«. Spisatelji: Benson, Hardy, Gilbert Murray, Oxenham, Gardiner. — Od ostalih ličnosti: glavni sekretar Reldničke Unije C. Duncan, predsjednik Primitive Methodist Conference rav. dr. A. T. Guttery, predsjednik Congregational Union of England and Wales dr. D. B. Hooke, tri anglikanska episkopa, zatim Sidney Webb admiral Fremantle i t. d.

Iz židovskog svijeta

Izvještaj Sir Stuarta Samuela o Poljskoj pred savezom naroda. London 8. maja. — Na upit zastupnika R. Mac Laren-a u engleskoj donjoj kući odgovorio je državni podtajnik Harmsworth sljedeće:

Izvještaj Sir Stuarta Samuela o njegovoj misiji u Poljskoj ispitao je što se tiče činjenica i prijedloga glede klausula o zaštiti manjina u mirovnom ugovoru, koji je sklopljen između Alijaca i Poljske.

Stvar je Saveza naroda, koji treba da nadzire točnu provedbu svih odredaba, da mu se stave do znanja navedene povrede, kao nadležnom mjestu. — No vladu Njeg. Veličanstva namjerava, u skladu sa odredbama predvidenim u mirovnom odgovoru, da svom zastupniku u vijeću Saveza naroda naloži, da izvještaj Sir Samuelu Stuarta Vijeću Saveza naroda u najskorije vrijeme predloži. —

(Iz ove, po nama već ukratko priopćene vijesti, proizlazi, da je Savez naroda preuzeo zaštitu narodnih i vjerskih manjina. — Valja se pobrinuti, da madžarske ubojice Židova i bečki i berlinski huškari budu stavljeni pred najviši sud. Ured.)

Intervencija lige za čovječja prava u korist izgnatih Židova. Mnogi istočni Židovi borave sad prolazno u Parizu, na putu svojim rođacima u Ameriku, Englesku ili u Palestinu, dok jedan neznatan dio želi sebi naći radne mogućnosti u Francuskoj. Ovi gonjeni Židovi, koji su jedva umakli pogromima, mislili su, da će u republikanskoj Francuskoj naći utočišta. Međutim su francuske vlasti izdale naredbe za izgon, pa je već nekoliko tisuća Židova moralo ostaviti zemlju.

Židovske organizacije u Parizu osnovale su za ove nesretnike azile radionice, bolnice i zavod za posredovanje. Ove organizacije zamolile su vladu, da bi sistirala izgone. Liga za čovječja prava također je intervenirala za ove Židove i u svojoj molbi traži, da demokratska i humana Franceska svojim postupkom ne izbriše časnu ulogu u uspomeni potlačenoga i nesretnoga naroda.

Američansko-židovski kongres. Na konferenciji židovskih organizacija cijele zemlje, na kojoj je učestvovalo preko 100 delegata, koji zastupaju preko 2.000.000 Židova, zaključeno je, da se židovski kongres ima sazvati za 6. juna u Filadelfiji, te da kongres ostaje u permanentnosti.

Djelovanje Joint Distribution Committee. Nedavno bila je plenarna skupština podružnice Jointa u Beču, kojoj je pribivao i generalni direktor američanske pomoćne akcije g. dr. J. Goldman. Iz izvještaja valimo slijedeće: Opskrba siromašnog pučanstva znatno je proširena obzirom na to, da država daje vrlo malo životnih sredstava, a najvažnije stvari mogu se dobiti tek uz vrlo visoke cijene. Joint dijelio je meso, i mlijeko i to 5.617 obitelji s 19615 glava, dobilo je bezplatno, a 2.863 obitelji s 13.098 glava uz platež meso i druge stvari. 3.700 obitelji dobivaju dnevno kondenzirano mlijeko, a 1.910 djece dobivaju dnevno četvrt litre mlijeka. Joint mora i postojeće dobrotvorne institucije znatno podupirati, jer im prijeti propast uslijed nestošice materijalnih sredstava.

Pedeseti rođendan Henryka Glicensteinia. Dne 6. maja slavio je znameniti židovski kipar Henryk Glicenstein pedeseti svoj rođendan. Rodio se u Tureku, a poslije je živio u Lodzu u kući obitelji Hirszenberg, gdje je poznati židovski slikar Samuel Hirszenberg jako djelovao na njegovu daljnju izobrazbu i omogućio mu preseljenje u München, gdje

je Glicenstein postao učenikom prof. Rümannia. Glicenstein dobio je mnoga odlikovanja, među inima zlatnu medalju međunarodne svjetske izložbe u Parizu god. 1900 za svoju grupu »Kain i Abel« i zlatnu medalju iz Münchena. Glicenstein stvorio je niz djela židovskog sujeta tako »Bar Kohbu« i »Mesiju«.

Iz židovskih katakombi. Iz ostavine Nikole Müllera profesora za starokršćansku umjetnost na berlinskom sveučilištu, izdaje sada njegov učenik, grčki istraživač Dr. Nikos A. Bees, rezultate Müllerovih iskopavanja židovskih katakombi na Monteverdu u Rimu. Ova katakombo je najstarije dosad na zapadu poznato židovsko groblje i ima za povijest rimskih Židova još veće značenje, nego kršćanske katacombe za povijest kršćanstva grada Rima, o kojemima ima i drugih vrela. Njihovi napisni spomenici potječu iz prvog do četvrtog vijeka p. I. i razjašnjuju nam ne samo položaj židovske općine vječnoga grada nego i židovstva dijaspora rimskoga carskoga doba uopće. Upoznavajući nas s njegovim religioznim mislima i običajima, osvjetljuju ujedno jedan dio vjerske i kulturno-povijesne pozadine prakršćanstva. Daleko pretežni dio ovih 185 spomenika opisani su grčki, manji dio latinski, nekoliko njih imaju aramejskih ili jevrejskih pismena. Napisi su jezično i paliografski vanredno interesantni. Napokon se može istaknuti ikonografika i kulturno historijska vrijednost slikarija, jedno 90 komada, koje ponajviše prikazuju židovsko bogoslužje i pobožne običaje. Najveći dio onih 185 komada nadjeno je prigodom iskopavanja, koje je Müller izveo 1901.—06. potporom »Društva za unapredjenje znanosti židovstva«.

Iz Palestine.

Židovski guverner Palestine. Kako smo već na drugom mjestu javili, imenovala je engleska vlasta Herberta Samuelu generalnim guvernerom za Palestinu. Herbert Samuel je ugledna ličnost u engleskoj liberalnoj stranci. Bio je dva puta ministar. Iza pada Asquitha nije više htio primiti portfej, premda su to htjeli i ujegovi politički protivnici. U svomu političkom radu odlučno je ustao protiv programa naoružanja i protiv militarizma, a u irskom pitanju bio je za dalekosežnu Home-rule. Od početka rata bavio se pitanjem vanjske politike, a osobito problemom Turske i orijenta. Samuel, koji je uvijek bio osvjeđen i uvjeren Židov, malo se je do tada bavio židovskom politikom. Istom u dodiru s cijonističkim vodama u Engleskoj upoznao se s problemom cijonizma i cijonističkim shvaćanjem židovskoga pitanja. Njegov ostri politički sud, njezin smisao za pravednost i žarko njegovo židovsko srce odmah su shvatili veličinu cijonističke ideje. Postao je pobornikom cijonizma, te se, kako i sam veli, kroz tri godine unutar i izvan kabineta zauzeo za cijonizam. Velik dje zasluge, da je došlo do Balfourove deklaracije, ide Samuelu. Kao predsjednik »Advisory Committee for Palestine« pomagao je u zajednici Keynesom cijonističkoj organizaciji. U januaru imenovan je Samuel savjetnikom lorda Allenbya i pošao je u Jeruzalem. U San Remu izvještio je Lloyd Georgesu o situaciji u zemlji.

Izbori za židovsku konstituantu. Ti mesec javlja iz Jeruzalima: Rezultat izbora za židovsku konstituantu u Palestini dobio je pobedu sefaradskog elementa, koji pamjeravaju da stvore jaki centar i da goje srdačne odnošaje prema Arapima.

Židovska zaštava nad Jeruzalimom.

Le Messine javlja, da je dr. Weizmann dobio na mir. zboru obećanje, da će se nad Jeruzalimom vijati židovska zastava. Nadalje javlja isti list, da će sudac Louis Brandeis i prof. Frankfurter doći u Palestinu, da organizuju upravu Palestine, dok će guvernerom Palestine biti imenovan jedan engleski Židov.

Položaj u Palestine. Od »Jewish Palestine, Travelling and Forwarding Company« u Trstu primili smo ovu brzojavnu vijest: Mjerodavne ličnosti, koje su se nakon žalosnih događaja u Palestini povratili, te otputovali u San Remo ili u Pariz i London, uvjeravaju nas, da u cijeloj zemlji vlada mir i red. Arapi se opet osvijestile, te ne postoji bojazan, da bi se ovi žalosni događaji mogli ponoviti. Iz Londona smo obaviješteni, da će vojna uprava u Palestine doskora zamijeniti civilna uprava.

Emigracija u Palestinu nije prekinuta, pa je zadnjom ladjom otišlo 50 osoba. Među putnicima bilo je nekoliko uglednih industrijalaca i trgovaca, te 35 haluka. Vrlo povoljno razvija se i robni promet s Palestinom. Sve ine vijesti, koje se šire, su neistinitne.

Granice Palestine. K vijesti, da je uređenje pitanja granice Palestine konferencija mira u San Remu prepustila Franceskoj i Velikoj Britaniji, javlja »Reuter«, da postoje između tih dviju zemalja razlike u shvatanju u pogledu tečaja gornjeg Jordana i rijeke Litani, za koje bi Franceska htjela da ostane u granicima Sirije. Ipak se može očekivati, da će prevladati englesko shvatanje. (The Z. B.).

Nova era u Palestine. Izjava Bonara Lawa, da će se vojna uprava u Palestine zamijeniti civilnom upravom, je vanredno važan događaj. Dokazuje, da je Engleska voljna da ostvari svoje obećanje. Iz vijesti ne može se jasno razabrati, u kojem je savezu Bonar Laws dao ovu izjavu. Bit će, da su zadnji događaji u Jeruzalimu dokazali engleskoj vlasti, da ne smije prepustiti ovakovu važnu i odgovornu zadaću svojevoljnosti vojničkih zapovjednika. Vojna uprava u Palestine teško se objeduje, nju javno mnjenje tuži, da je kriva pogromima u Jeruzalimu. Još prije nekoliko dana izjavio je zastupnik ratnog ministarstva u zastupničkoj kući, da je vlasta spoznala sa poduzetim mjerama, a sad uslijedio je opoziv cijele uprave. Možda je ova odreba već rezultat istrage, koju vodi komisija pod vodstvom Meinertshagena. Židovski će narod ovu vijest primiti velikim zadovoljstvom. Očekujemo, da će se sad definitivno kasirati osuda vojnog suda protiv Jabolinskija i drugova.

Cesto se upozoravalo, da je vojna okupacija znatna zapreka za početak cijonističkog kolonizatornog rada. Ustrojenje civilne uprave značilo bi, da je put k radu slobodan. Dosad nije se reklo, da li će emigracija u dogledno vrijeme biti moguća ili ne. Najvažniji je zahtjev, koji danas možemo staviti, da nam se otvorи zemlja. Židovskoj Palestine ne dostaje ljudi ni sile. Najvažniji radovi zapinju, jer spremne

Nova Knjižara Hinko Spiegel

ZAGREB, Petrinjska ulica 22.

NOVO IZAŠLE KNJIGE:

Brod: Sozialismus im Zionismus	broš, cijena K 36—
Perez: Ju Fesselu	vez. " 45-50
— — : Die Nacht auf den alten Markt	" " 59.85
— — : Die goldene Kette	" " 59.85
Zuckermann: Gedichte	" " 52—
Kellner: Theodor Herles Lehrjahre	" " 48—
Dr. D. Cassel: Hebräisch Deutsches Wörterbuch	" " 70—
S. Bernstein: Cijonizam njeg. biće i organizacija	" " 8—
Dr. Vasilj Popović: Istorija Jugoslavenska	K 15-40

Veliki izbor raznovrsnih knjiga hrvatske, srpske, slovenske i njemačke književnosti.

Veliko skladište moderne i stare jevrejske književnosti u izvoru i prijevodima.

Sva djela Herzla, Nordaua, Zangwillia, Bubera, Šaloma Aš, Leib Jichok Pereca, Šolem Alehema i svih drugih jevrejskih pisaca.

Udžbenici jevrejskog jezika, cijonistička literatura, jevrejski molitvenici i ritualia.

Židovske razglednice napose slike i crteži Lillena, — Pisače i risači materijal i sve školske potrebštine.

Glavno zastupstvo za cijelu Jugoslaviju tjednika:

„Selbstwehr“

Predplata godišnje čeh. K 40— polugodišnje čeh. K 22—
„Jüdische-Zeitung“.

Predplata godišnje jug. K 50— četvrtogod. jug. K 18—

Prima za preplatu „Wiener-Morgenzeitung“

Godišnja preplata jug. K 145— polugodišnje jug. K 72—

NA VELIKO NA VELIKO

KOLONIJALNE ROBE

NUDJA UZ JEFTINE
CIJENE TVRTKA

J. DRAGONER,
ZAGREB, Zrinjevac 15. (dvor.)

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

TRGOVINA POKUĆSTVA

JULIO SINGER

ZAGREB, ILICA 52.

TELEFON 19-28.

Umjetničko nakladni zavod

Vlastita konfekcija
papira i
tvoraca
listovnih omota

Cijenici budava!

Veletrgovina papira,
pisaceg pribora i
razglednica

Zagreb, Merkur Ilica 31
Brzojav: Papmerkur. Telefon 17-95

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo
Jelačićev trg 4. — ZAGREB — Jelačićev trg 4.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavnica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA
štedne uloške na Knjižice i u tekućem
računu do dalnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srećke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.
FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, adreske i žrijebane vrijedn osn papire, daje predujmove na vrijednosne papire kao dionice, rente, srećke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava sreće, proti gubitku na tečaju.